

Somianka, marzec 2009 r.

SPIS TREŚCI:

ROZDZIAŁ 1. WSTĘP.....	4
ROZDZIAŁ 2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE ORAZ POWIĄZANIA „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SOMIANKA” Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	6
ROZDZIAŁ 3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY SOMIANKA	12
ROZDZIAŁ 3.1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE	13
ROZDZIAŁ 3.2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	16
ROZDZIAŁ 3.3. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	17
ROZDZIAŁ 3.4. WNIOSKI Z DIAGNOZY STANU.....	24
ROZDZIAŁ 4. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ DLA GMINY SOMIANKA.....	26
ROZDZIAŁ 4.1. LISTA PRIORYTETOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	28
ROZDZIAŁ 5. OCENA SPÓJNOŚCI „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SOMIANKA NA LATA 2009 - 2016” Z MIĘDZYKRAJOWYMI I KRAJOWYMI DOKUMENTAMI Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	29
ROZDZIAŁ 6. METODY WYKORZYSTYWANE PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY ORAZ BRAKI WIEDZY UTRUDNIAJĄCE OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	33
ROZDZIAŁ 7. METODY ANALIZY REALIZACJI POSTANOWIEŃ „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SOMIANKA NA LATA 2009 - 2016”.....	35
ROZDZIAŁ 8. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SOMIANKA NA LATA 2009 - 2016”.....	37
ROZDZIAŁ 9. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO ZAŁOŻONYCH CELÓW I PROJEKTOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	40

ROZDZIAŁ 10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	45
ROZDZIAŁ 11. POTENCJALNE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO. .	46
ROZDZIAŁ 12. WNIOSKI KOŃCOWE.....	47
STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	48
SPIS TABEL.....	49

Rozdział 1. Wstęp

Prognoza oddziaływania na środowisko stanowi jeden z podstawowych dokumentów niezbędnych w procedurze postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko programów ochrony środowiska przewidzianych w *ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska* (tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późniejszymi zm.).

Zgodnie z art. 51 ust. 1 *ustawy z dnia z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) organ administracji opracowujący projekt programu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko, której zadaniem jest ocena środowiskowych skutków realizacji przewidzianych programem zamierzeń.

Zgodnie z wymogami art. 53 ust 3. *ustawy o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, prognoza ta powinna:

1) zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

2) określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz

sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

- e) przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru NATURA 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru NATURA 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru NATURA 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Prognoza oddziaływania na środowisko, powinna również uwzględnić informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla przyjętych dokumentów powiązanych z projektem dokumentu.

Poniższa prognoza została również sporządzona zgodnie z zakresem ustalonym przez **Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie pismem z dnia 2 marca 2009 r. znak RDOŚ-14-WOŚ-I-JD-0713-14/09** oraz **Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie pismem z dnia 10 lutego 2009 r. znak ZNS.711-352-1/09.AG.**

Głównym celem niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko* jest określenie możliwych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016.

Rozdział 2. Zawartość, główne cele oraz powiązania „Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka” z innymi dokumentami

Program ochrony środowiska dla gminy Somianka sporządzono zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*, która wprowadziła obowiązek wykonywania programów ochrony środowiska dla województw, powiatów i gmin. Uwzględniono przy tym zalecenia zawarte w poradniku „*Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*” (Ministerstwo Środowiska, 2002).

Zagadnienia omówione w *Programie* są zgodne z celami i zadaniami zawartymi w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.* oraz *Programie ochrony środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą do 2015 r.*

Program zawiera: podstawowe informacje o gminie, charakterystykę sytuacji społeczno – gospodarczą i charakterystykę gminy w zakresie wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska. Ponadto w *Programie* znajduje się diagnoza stanu poszczególnych elementów środowiska: powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, gleby oraz obszarów chronionych.

W *Programie* zawarto informacje dotyczące systemu zarządzania *Programem* i form finansowania działań proekologicznych oraz listę priorytetowych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji przez gminę.

W „*Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.*” określono szereg zadań o charakterze priorytetowym do zrealizowania do roku 2014. Część z nich, ze względu na uwarunkowania, dotyczy także gminy Somianka. Zostały one zaprezentowane w poniższej tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Kierunki działań przewidziane do realizacji do 2014 r. określone w „Programie ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego ...” odnoszące się do uwarunkowań gminy Somianka

Cel główny	Kierunki działań do 2014 r.
<p>Zmniejszanie zanieczyszczeń środowiska (wód powierzchniowych, podziemnych, gleb, powietrza, dotyczy to również odpadów, hałasu i promieniowania elektro-magnetycznego)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych i systemów kanalizacji zbiorczej - ograniczanie spływu zanieczyszczeń powierzchniowych z rolnictwa - zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości - wspieranie realizacji indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w zabudowie rozproszonej - wprowadzanie produkcji rolnej zgodnie z ustawą o rolnictwie ekologicznym - zagospodarowanie gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacyjnej - podnoszenie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów (system szkoleń) - ochrona zwartych kompleksów terenów rolnych o wysokich wartościach bonitacyjnych przeznaczonych do produkcji rolnej poprzez egzekucję w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich zapisów, - kontynuacja prowadzenia edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami, - doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu dla osiągnięcia odpowiednich limitów odzysku i recyklingu odpadów, - skierowanie w roku 2015 na składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne nie więcej niż 44% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995), - skierowanie w roku 2011 na składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne nie więcej niż 63% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995), - eliminowanie węgla jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych, - zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w szczególności energii geotermalnej i biomasy, - promocja ekologicznych nośników energii, - preferowanie mało-konfliktowych lokalizacji obiektów przemysłowych przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego i w procedurach inwestycyjnych, - wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych
<p>Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej (w szczególności w rolnictwie, transporcie i eksploatacji kopalni)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - optymalizacja zużycia wody poprzez propagowanie wśród indywidualnych użytkowników oszczędnego korzystania z wody, - pełne zidentyfikowanie i zinstytucjonalizowanie poborów wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności w zakresie poborów dla celów bytowych i rolniczych, - upowszechnianie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, - promocja ekologicznych nośników energii, - zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - ograniczanie spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych, - rozbudowa sieci kanalizacyjnych na terenach wiejskich i oczyszczalni przydomowych, - stosowanie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, - podnoszenie poziomu wiedzy rolników na temat stosowania nawozów sztucznych i naturalnych (system szkoleń i doradztwa rolniczego), - propagowanie rolnictwa ekologicznego i agroturystyki

Cel główny	Kierunki działań do 2014 r.
Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych, ochrona ekosystemów cennych pod względem przyrodniczym, ochrona i rozwój ekosystemów leśnych	<ul style="list-style-type: none"> - motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych, - wyznaczenie i tworzenie zwartych kompleksów leśnych oraz leśnych pasów izolacyjnych - zwiększenie powierzchni lasów państwowych, - upowszechnianie biologicznych i ekologicznych metod ochrony lasów, - upowszechnianie funkcji edukacyjnych lasów
Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego (w zakresie ochrony przed powodzią, suszą, osuwiskami i pożarami, a także zmniejszenie ryzyka związanego z transportem substancji niebezpiecznych oraz występowaniem awarii przemysłowych)	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie systemów ostrzegania i ochrony przeciwpowodziowej, - tworzenie warunków dla właściwego zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią oraz suszą hydrologiczną, - zwiększanie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego, realizacja „Programu Małej Retencji Województwa Mazowieckiego”, - zwiększenie liczby inwestycji związanych z budową i modernizacją obwałowań przeciwpowodziowych wzdłuż rzek, - sukcesywne modernizowanie (wymiana, uzupełnienie) sprzętu dla jednostek ochotniczych straży pożarnych, - propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu
Wzrost poziomu wiedzy ekologicznej (w zakresie edukacji ekologicznej społeczeństwa i w działalności gospodarczej)	<ul style="list-style-type: none"> - rozszerzenie zakresu szkoleń dla pracowników administracji publicznej w zakresie edukacji ekologicznej, podejmowania decyzji o realizacji inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska, współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi samorządami itp., - organizowanie akcji promocyjnych i konkursów w zakresie efektywności energetycznej, oszczędzania wody, ochrony przed hałasem oraz zrównoważonego transportu - upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o ochronie lasu, - kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwie domowym prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów i ich segregacji, - działania na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej społeczności lokalnych, władz szczebla lokalnego w zakresie zrozumienia celów ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, stałe podejmowanie działań informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych w formie audycji i publikacji w środkach masowego przekazu, kursów, szkoleń, wystaw, konkursów, imprez masowych itp., - upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o ochronie przyrody, jak też roli zadrzewień, - wzmacnianie etatowe komórek ochrony środowiska i gospodarki wodnej, - upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (wody geotermalne, wiatr, energia słoneczna, biomasa)

Zgodnie z zapisami aktualizacji *Programu ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego* nadrzędnym celem polityki ekologicznej na poziomie powiatu jest: **ochrona środowiska przyrodniczego, poprawa jakości środowiska oraz poprawa standardu życia i bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców powiatu wyszkowskiego**. Główne cele *Programu*:

- 1) ograniczenie emisji substancji i energii do środowiska,
- 2) ochrona środowiska przyrodniczego,
- 3) racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska,
- 4) poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego powiatu,
- 5) podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa.

W poniższej tabeli nr 2 zaprezentowano cele długoterminowe oraz kierunki działań przewidziane do realizacji do roku 2015.

Tabela nr 2. Cele i kierunki działań przewidziane do realizacji do 2015 r. określone w „Programie ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego” odnoszące się do uwarunkowań gminy Somianka

Cel główny	Cele długo-terminowe	Kierunki działań
ograniczenie emisji substancji i energii	osiągnięcie lepszej jakości powietrza	kontynuacja termomodernizacji budynków komunalnych, produkcyjnych i mieszkalnych na terenie powiatu
		zamiana (w obiektach samorządowych) kotłowni węglowych i koksowych na gazowe i olejowe
		promocja i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
		kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej
		promocja i wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
	racjonalna gospodarka odpadami	optymalizacja wykorzystania i modernizacja istniejących oraz budowa nowych oczyszczalni ścieków
		doskonalenie selektywnej zbiórki odpadów, w tym odpadów opakowaniowych, odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, biodegradowalnych oraz niebezpiecznych
		usuwanie azbestu oraz odpadów zawierających azbest
	ograniczenie uciążliwości hałasu i promieniowania elektro-magnetycznego	likwidacja dzikich składowisk
		uwzględnienie oddziaływania pól elektromagnetycznych i hałasu w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach lokalizacyjnych obiektów
podnoszenie świadomości społeczeństwa związanej z występowaniem źródeł promieniowania i ich oddziaływania		
ochrona środowiska przyrodniczego	usprawnianie systemu komunikacyjnego w szczególności poprzez poprawę nawierzchni oraz dostosowanie parametrów technicznych dróg do natężenia i rodzaju realizowanego ruchu	
	ochrona istniejących już obszarów i obiektów podlegających ochronie na mocy prawa oraz respektowanie przez użytkowników środowiska zasad ekorozwoju na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo	
ochrona środowiska przyrodniczego	ochrona dziedzictwa przyrody i zachowanie bioróżnorodności	ograniczenie nierolniczego i nieleśnego przeznaczenia gruntów
	ochrona lasów i zwiększenie lesistości powiatu na dotychczasowym poziomie	prowadzenie gospodarki leśnej zgodnej z zasadami proekologicznymi
	ochrona gleb	promowanie rolnictwa ekologicznego, stosowanie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, wdrażanie programu rolnośrodowiskowego
		przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji
	ochrona zasobów wód podziemnych	kontynuacja budowy sieci wodociągowych oraz dalsza poprawa standardów zaopatrzenia w wodę, ograniczenie marnotrawstwa i strat w systemach wodociągowych
ochrona zasobów kopalin	racjonalne wykorzystanie złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia	
racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska	rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej	stosowanie zasad Dobrej Praktyki Rolnej
		rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki
		wdrażanie „Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla województwa mazowieckiego”

Cel główny	Cele długo-terminowe	Kierunki działań
poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego powiatu	zapobieganie występowaniu nadzwyczajnych zagrożeń	doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno – chemiczno – ekologicznego
		propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu
podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnej społeczności	poprawa stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa	ciągłe organizowanie szkoleń dla pracowników samorządowych
		edukacja rolników i kadr w zakresie rolnictwa ekologicznego, Dobrych Praktyk Rolniczych, programów rolnośrodowiskowych
	wspieranie działań organizacji pozarządowych w zakresie edukacji ekologicznej	
		wspieranie imprez masowych o tematyce ekologicznej: Dzień Ziemi, Dzień Ochrony Środowiska, Sprzątanie Świata, ciągłe podejmowanie działań edukacyjnych, promocyjnych w formie publikacji, konkursów, szkoleń, imprez masowych
	zwiększanie aktywności społeczeństwa na rzecz ochrony środowiska	promocja walorów przyrodniczych powiatu na targach, wystawach, imprezach o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym

W poniższej tabeli nr 3 zaprezentowano cele krótkoterminowe oraz zadania koordynowane przez powiat wyszkowski, przewidziane do realizacji do roku 2011, których realizacja zasadna jest również na terenie gminy Somianka.

Tabela nr 3. Cele i zadania koordynowane powiatu przewidziane do realizacji do 2011 r. określone w „Programie ochrony środowiska dla powiatu wyszkowskiego” odnoszące się do uwarunkowań gminy Somianka

Cel główny	Cele krótko-terminowe	Działanie
ograniczenie emisji substancji i energii	utrzymanie standardów jakości powietrza oraz dopuszczalnych poziomów emisji	nadzór nad podmiotami gospodarczymi emitującymi zanieczyszczenia do powietrza, wspieranie ich działań na rzecz zwiększenia skuteczności oczyszczania gazów odlotowych
	ograniczenie niskiej emisji	modernizację dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych w celu ograniczenia emisji ze źródeł komunikacyjnych
		budowa sieci gazowej w gminach, wymianę kotłowni węglowych i koksowych na gazowe, olejowe, termomodernizacje budynków
	wykorzystanie energii odnawialnej	wspieranie działań podmiotów prywatnych i publicznych na rzecz zwiększenia efektywności wykorzystania energii
	osiągnięcie lepszej jakości wód w zakresie badanych parametrów	budowa, modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej, podział kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację sanitarną i kanalizację wód opadowych
		budowa oczyszczalni ścieków z dostosowaniem do wymogów UE
		ograniczenie spływu powierzchniowego z pól do rzek poprzez obudowę biologiczną cieków
		zwiększenie nadzoru nad magazynowaniem ścieków w zbiornikach bezodpływowych oraz kontrola nad ich regularnym wywozem
		ograniczenie spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych przez budowę płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę
Cel główny	Cele krótko-terminowe	Działanie

ograniczenie emisji substancji i energii	osiągnięcie maksymalnych poziomów odzysku odpadów i minimalizacja ich składowania oraz wytwarzania	realizacja zadań określonych w powiatowym i gminnych planach gospodarki odpadami (podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów, prowadzenie zbiórki odpadów biodegradowalnych, wielko-gabarytowych i budowlanych, udoskonalenie zbiórki odpadów niebezpiecznych, ograniczenie masy odpadów opakowaniowych deponowanych na składowiskach, aktualizacja inwentaryzacji i usunięcie azbestu z terenu gmin, likwidacja dzikich składowisk, kształtowanie świadomości ekologicznej w zakresie postępowania z odpadami)
	ograniczenie uciążliwości hałasu i promieniowania elektromagnetycznego	egzekwowanie założeń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie hałasu i emisji promieniowania elektromagnetycznego
		uwzględnienie oddziaływania pól elektromagnetycznych i hałasu w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach lokalizacyjnych obiektów, prowadzenie przemyślanej polityki lokalizacyjnej dotyczącej nowych obiektów
		poprawa stanu technicznego dróg w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego
		budowa ekranów akustycznych w miejscach występowania uciążliwości akustycznych (szlaki komunikacyjne) dla mieszkańców
ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu	ochrona przyrody i krajobrazu z uwzględnieniem wymogów UE	współpraca z wojewódzkim konserwatorem przyrody w celu wprowadzenia lepszych procedur ochrony obszarów cennych przyrodniczo
		prowadzeniu aktywnych prac ochronnych oraz egzekwowanie przepisów ustawy o ochronie przyrody w odniesieniu do ich użytkowników, respektowanie przez użytkowników środowiska zasad ekorozwojowych na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo
	ochrona ekosystemów leśnych	wyznaczenie, tworzenie, powiększanie zwartych kompleksów leśnych oraz leśnych pasów izolacyjnych
	zwiększenie lesistości w powiecie	prowadzenie zalesień słabych gruntów rolnych, nieużytków
		prowadzenie gospodarki leśnej zgodnej z zasadami proekologicznymi (wzbogacanie składu gatunkowego drzewostanów i obrzeży lasu, zabiegi pielęgnacyjne wykonywane w różnych fazach rozwojowych drzewostanów, mające na celu kształtowanie struktury gatunkowej i wiekowej, prowadzenie zgodnych z charakterystyką siedliskową nasadzeń)
		współdziałanie z Nadleśnictwami w celu ochrony istniejących lasów, zahamowanie urbanizacji terenów leśnych
	ochrona gleb	stosowanie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, wdrażanie programu rolnośrodowiskowego
		rekultywacja gleb zdegradowanych
	ochrona zasobów wód podziemnych	ograniczenie wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia
		ograniczenie nadmiernego zużycia wody podziemnej, poprzez egzekwowanie przyjętego regulaminu zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków
ochrona wód podziemnych przed ich ilościową i jakościową degradacją		
racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska	ograniczenie materiało-, wodo- i energochłonności oraz odpadowości gospodarki	działania na rzecz zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów, zarówno przez mieszkańców jak i podmioty gospodarcze
		wspieranie działań sektora prywatnego, mających na celu budowę na terenie powiatu instalacji opartych na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii
Cel główny	Cele krótko-terminowe	Działanie

racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska	zmniejszenie presji rolnictwa na środowisko	promocja i ograniczenie spływu zanieczyszczeń azotanowych ze źródeł rolniczych poprzez budowę płyt obornikowych, zbiorników na gnojówkę
		promocja i stosowanie zasad Dobrej Praktyki Rolnej
		wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego wg zasad ujętych
		promocja i utrzymanie tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu rolniczego poprzez zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych
poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego powiatu	ochrona przed powodzią	wyznaczenie i wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego granic obszarów bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodzią
	ochrona przeciwpożarowa	propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu modernizacja sprzętu OSP, doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno - chemiczno - ekologicznego
	zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska	uwzględnienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wymogów ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska lub/i katastrofami naturalnymi
podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnej społeczności	edukacja ekologiczna i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców	wspieranie działań gmin w zakresie prowadzenia edukacji ekologicznej i tworzenia centrum edukacji ekologicznej
		wspieranie wprowadzania programów edukacyjnych dla uczniów
		tworzenie i budowa ekologicznych ścieżek dydaktycznych
		wspieranie działań organizacji pozarządowych w zakresie edukacji ekologicznej
		realizacja szkoleń i programów edukacyjnych dla przedsiębiorców, nauczycieli i in.
		edukacja rolników i kadr w zakresie rolnictwa ekologicznego, Dobrych Praktyk Rolniczych, programów rolno-środowiskowych
	zwiększenie aktywność społeczeństwa na rzecz środowiska	motywowanie gmin do organizowania imprez masowych o tematyce ekologicznej: Dzień Ziemi, Dzień Ochrony Środowiska, Sprzątanie Świata
		wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych
		promocja walorów przyrodniczych powiatu na targach, wystawach, imprezach o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym
		organizowanie konkursów, wystaw, imprez aktywizujących społeczeństwo do troski o środowisko
		promowanie osób i organizacji aktywnie działających na rzecz środowiska
		promowanie podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty ekologiczne, wspieranie działań zmierzających do osiągnięcia certyfikatów

Rozdział 3. Ogólna charakterystyka gminy Somianka

Ze względu na fakt, iż dokument, dla którego sporządzono niniejszą prognozę stanowi aktualizację *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka do 2012 roku* w jego treści pominięto szeroką charakterystykę środowiska przyrodniczego, skupiając się wyłącznie na analizie stanu jego jakości oraz warunkach jego ochrony. Także w zakresie charakterystyki społeczno – gospodarczej gminy skupiono się na zmianach, jakie nastąpiły w stosunku do zapisów pierwszego *Programu*.

Rozdział 3.1. Podstawowe dane o gminie

Administracyjnie gmina Somianka położona jest w województwie mazowieckim, w południowo – zachodniej części powiatu wyszkowskiego. Somianka jest gminą typowo wiejską, zorganizowaną w 31 sołectw. Siedzibą władz samorządowych jest wieś Somianka. Bezpośrednie sąsiedztwo gminy Somianka stanowią:

- od południa – rzeka Bug,
- od zachodu – gmina Serock i gmina Zatory,
- od północy – gmina Zatory i gmina Rząśnik,
- od wschodu – gmina Wyszków.

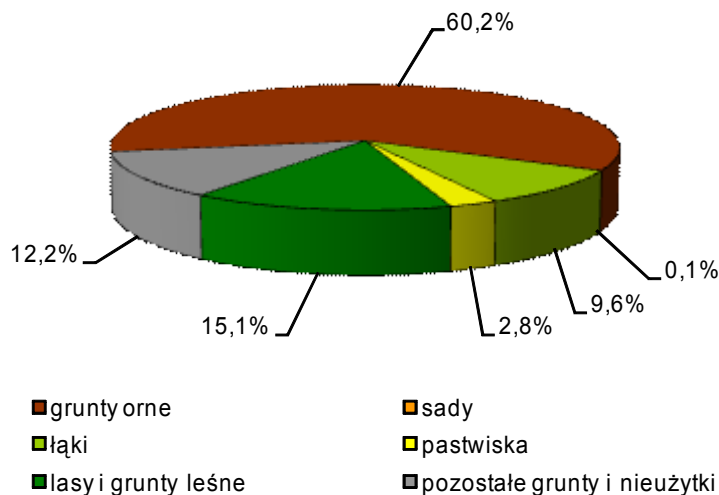
Ogólna powierzchnia gminy Somianka obejmuje 11.638 ha, co stanowi 13,3% powierzchni powiatu wyszkowskiego. Użytkowanie terenu w obrębie gminy prezentuje poniższa tabela nr 4 oraz wykres nr 1.

Tabela nr 4. Użytkowanie terenu w gminie Somianka

Lp.	Sposób użytkowania	Powierzchnia terenu	
		ha	%
1	użytki rolne, w tym	8.470	72,8
	- grunty orne	7.011	82,8
	- sady	16	0,2
	- łąki	1.114	13,1
	- pastwiska	329	3,9
2	grunty pod lasami i zadrzewieniami	1.759	15,1
3	pozostałe grunty	1.409	12,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy na dzień 31 grudnia 2008 r.

Wykres nr 1. Użytkowanie terenu w gminie Somianka

Liczba mieszkańców gminy Somianka wg danych ewidencji ludności na dzień 31 grudnia 2008 r. wynosiła 5.569 osób, co stanowiło ok. 7,7% ludności powiatu wyszkowskiego. Gęstość zaludnienia na terenie gminy wynosi 49 osób/ km². Terytorialnie gmina Somianka obejmuje 30 miejscowości. W poniższej tabeli nr 5 przedstawiono wykaz miejscowości wraz z liczbą ludności.

Tabela nr 5. Liczba ludności w gminie Somianka

Lp.	Miejscowość	Stan ludności na dzień 31.12.2008
1	Barcice	206
2	Celinowo	101
3	Huta Podgórna	49
4	Jackowo Dolne	108
5	Jackowo Górne	155
6	Janki	123
7	Jasieniec	93
8	Kręgi	346
9	Michalin	102
10	Nowe Kozłowo	142
11	Nowe Płudy	146
12	Nowe Wypychy	155
13	Ostrowy	208
14	Popowo Kościelne	154
15	Popowo – Letnisko	6
16	Popowo – Parcele	156
17	Skorki	234
18	Somianka	499
19	Stare Kozłowo	273
20	Stare Płudy	215
21	Stare Wypychy	75
22	Stary Mystkówiec	301
23	Suwin	163
24	Ulasek	206

Na terenie gminy Somianka funkcjonuje sieć wodociągowa obejmująca swym zasięgiem prawie wszystkie miejscowości. Wodociągi zasilane są z ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w następujących miejscowościach: Michalin, Somianka, Stare Wypychy oraz Celinowo. Na koniec 2008 r. długość czynnej sieci wodociągowej wyniosła: 96,2 km, co daje 97% zwodociągowania gminy. Długość połączeń do sieci wodociągowej budynków mieszkalnych wyniosła 34,5 km, a ich liczba – 1.204 sztuki. W poniższej tabeli nr 6 przedstawiono długość czynnej sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach.

W 2008 r. ilość pobranej wody wyniosła 252,3 dam³, z czego do gospodarstw domowych oraz indywidualnych gospodarstw rolnych dostarczono 148,1 dam³.

Tabela nr 6. Długość czynnej sieci wodociągowej w gminie Somianka

Lp.	Miejscowość	Długość sieci wodociągowej [km]
1	Barcice	2,3
2	Celinowo	4,8
3	Huta Podgórna	4,2
4	Jackowo Dolne	2,9
5	Jackowo Górne	2,5
6	Janki	2,0
7	Jasieniec	5,2
8	Kręgi	-
9	Michalin	0,7
10	Nowe Kozłowo	5,1
11	Nowe Płudy	-
12	Nowe Wypychy	2,1
13	Ostrowy	1,9
14	Popowo Kościelne	2,2
15	Popowo – Letnisko	-
16	Popowo – Parcele	5,4
17	Skorki	3,6
18	Somianka	7,6
19	Stare Kozłowo	8,8
20	Stare Płudy	6,3
21	Stare Wypychy	1,8
22	Stary Mystkówiec	2,6
23	Suwin	1,8
24	Ulasek	4,8
25	Wielątki Rosochate	1,0
26	Wielecin	5,6
27	Wola Mystkowska	5,8
28	Wólka Somiankowska	2,0
29	Zdziebórz	3,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy na dzień 31 grudnia 2008 r.

Na terenie gminy Somianka sieciowy systemu odprowadzania ścieków bytowych funkcjonuje wyłącznie w miejscowości Somianka i Somianka Parcele – na koniec 2008 r. jego długość wyniosła 4,2 km, zaś długość połączeń do sieci kanalizacyjnej budynków wyniosła 3,1 km (122 sztuki). W 2008 r. powyższą siecią odprowadzono 9,1 dam³ ścieków bytowych. Ponadto z terenu gminy Somianka w 2008 r. przekazano do oczyszczenia 9,5 dam³ nieczystości ciekłych, przy czym 1,85 dam³ przekazano na oczyszczalnię ścieków w m. Serock, gmina Serock.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków typu SBR (RLM – 1240), zlokalizowana w m. Somianka, zaprojektowana na przyjęcie i unieszkodliwienie ścieków w ilości 300 m³/ d, wyposażona w urządzenia umożliwiające przyjęcie i unieszkodliwienie 150 m³ ścieków na dobę.

Na dzień sporządzenia niniejszej aktualizacji *Programu* na terenie gminy Somianka nie posiada lokalizacji funkcjonujące składowisko odpadów komunalnych oraz żadna inna instalacja służąca unieszkodliwieniu bądź odzyskowi odpadów komunalnych. Szczegółowa charakterystyka gospodarki odpadami na terenie gminy Somianka stanowi treść aktualizacji *Planu gospodarki odpadami dla Gminy Somianka na lata 2009 – 2016*.

Sieć drogową na terenie gminy Somianka tworzą:

- drogi krajowe – długości 18 km, asfaltowe,
- drogi wojewódzkie – długości 4 km, asfaltowe,
- drogi powiatowe – długości 46 km, w tym asfaltowe 34,5 km,
- drogi gminne lokalne – długości 42 km, w tym asfaltowe 14,1 km,
- drogi gminne dojazdowe – długości 312 km.

Rozdział 3.3. Jakość środowiska przyrodniczego

Głównym źródłem danych zawartych w niniejszym rozdziale są raporty opracowywane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczące stanu środowiska w województwie mazowieckim. Najaktualniejsze dane pochodzą z następujących opracowań:

- „*Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2007*”, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2008 r.
- „*Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r.*”, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2007 r.
- „*Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2007 r.*”, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2008 r.

Na terenie gminy Somianka jedynym elementem środowiska przyrodniczego poddawanych cyklicznym badaniom monitoringowym jest jakość wód powierzchniowych prowadzonych przez rzekę Bug.

Problem czystości wód powierzchniowych na terenie gminy Somianka stanowi problemem ponadlokalnym. Na stan czystości rzeki Bug na terenie gminy (od lat prowadzącej wody niskiej klasy, a nawet pozaklasowe) największy wpływ, oprócz zanieczyszczeń niesionych z innych obszarów położonych w wyższych partiach zlewni (z

Polski i Ukrainy), mają ścieki socjalno – bytowe z gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej oraz spływy powierzchniowe z terenów rolnych (zawierające nawozy mineralne i organiczne oraz środki ochrony roślin). Pośrednim źródłem zanieczyszczenia rzeki Bug są także jej dopływy. Pewien wpływ na jakość wód rzeki Bug mają także naturalne procesy rozkładu materii organicznej i wietrzenia skał podłoża geologicznego zachodzące w dolinie.

W poniższych tabelach nr 7 i nr 8 przedstawiono wyniki ostatnich badań monitoringowych dla punktu pomiarowo – kontrolnego zlokalizowanego na terenie gminy Somianka w m. Popowo.

Tabela nr 7. Ocena jakości wód rzeki Bug w ppk Popowo, gmina Somianka

Rzeka	Punkt pomiarowo – kontr kontrolny	Km biegu rzeki	Gmina	Klasa ogólna	Wyniki pomiarów wskaźników i substancji odpowiadających IV lub V klasie jakości wód					
					nazwa wskaźnika	klasa wskaźnika	jednostka	stężenia		
								średnio-roczne	maksymalne	minimalne
Bug	Popowo	11,7	Somianka	IV	Zawiesina	IV	mg/l	26,3	112	5
					BZT ₅	IV	mg O ₂ /l	4,04	9,0	1,5
					ChZT – Mn	IV	mg O ₂ /l	12,73	20,4	6,0
					ChZT – Cr	IV	mg O ₂ /l	37,97	59,8	19,0
					azot Kjeldahla	IV	mg N/l	1,79	2,98	1,13
					chlorofil „a”	IV	µg/l	19,85	51,1	8,3
					Lb. b. coli fek.	IV	n/100 ml	1499,2	4600	230
					barwa	V	mg Pt/l	49	80	35
					selen	V	mg Se/l	0,049	0,073	0,038

Źródło: „Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r.”, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2007 r.

Tabela nr 8. Liczba wskaźników w V klasie jakości wód rzeki Bug w ppk Popowo, gmina Somianka w latach 2004 – 2007

Rzeka (ppk)	Liczba wskaźników w V klasie jakości wód latach			
	2004	2005	2006	2007
Bug (Popowo)	3	3	2	-

Źródło: „Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2007 r.”, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2008 r.

Z przedstawionych powyżej danych wynika coroczna poprawa jakości wód rzeki Bug prowadzonych w punkcie pomiarowo – kontrolnym w m. Popowo. Powyższa sytuacja najprawdopodobniej wynika z rosnącego stopnia skanalizowania terenów położonych wzdłuż rzeki Bug oraz coraz większej liczby oczyszczalni ścieków, co w konsekwencji zmniejsza ilość ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do rzeki.

Na terenie gminy Somianka nie posiada lokalizacji punkt monitoringu jakości wód podziemnych w ramach sieci krajowej. Najbliższy otwór obserwacyjno – pomiarowy zlokalizowany jest w m. Wyszków, gmina Wyszków (nr 1682). Badania wód podziemnych przeprowadzone dla powyższego otworu w ostatnich latach wykazały, iż ich jakość mieści się w klasie II, czyli wód dobrej jakości (według klasyfikacji zawartej w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych* – Dz. U. Nr 143, poz. 896). Znaczna odległość punktu pomiarowego od granic gminy Somianka oraz odmienne uwarunkowania środowiskowe nie pozwalają na wyprowadzenie korelacji pomiędzy jakością badanych wód a jakością wód podziemnych na terenie analizowanej gminy.

Warunki aerosanitarnie na terenie gminy Somianka stanowią wypadkową emisji pochodzenia lokalnego i napływowego. W najbliższym sąsiedztwie gminy Somianka głównym emitorem zanieczyszczeń atmosferycznych są zakłady znajdujące się w mieście Wyszków, gmina Wyszków. Zanieczyszczenia te nie mają jednak znaczącego wpływu na jakość powietrza w gminie ze względu na ich położenie po wschodniej stronie gminy (w związku z przewagą wiatrów zachodnich zanieczyszczenia nie są nawiewane).

Podstawowymi, lokalnymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy Somianka są przede wszystkim obiekty komunalne i gospodarstwa indywidualne, wyposażone w lokalne kotłownie (ok. 90% opalane jest paliwem stałym), wykorzystujące jako źródło opału głównie węgiel kamienny, małe obiekty produkcyjno – usługowe, instytucje użyteczności publicznej oraz źródła komunikacyjne. Na terenie gminy brak jest większych obiektów przemysłowych, które mogłyby ważyć na pogorszenie stanu czystości powietrza.

W wyniku skumulowania emisji z palenisk gospodarstw domowych okresowo wokół wsi zlokalizowanych na terenach niżej położonych (inwersyjnych) okresowo może wystąpić pogorszenie warunków aerosanitarnych. Wśród głównych substancji zanieczyszczających, trafiających do powietrza atmosferycznego na terenie gminy wymienić należy: dwutlenek siarki (SO_2), tlenki azotu (N_xO_y), tlenek węgla (CO) oraz pyły. Specyficzny typ zanieczyszczenia powietrza stanowią także odory, których źródło stanowią większe obiekty inwentarskie.

Na terenie gminy Somianka nie jest prowadzony monitoring jakości powietrza atmosferycznego. Badania takie prowadzone są na poziomie powiatu, przez służby Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Wyniki powyższych badań dla powiatu wyszkowskiego prezentuje poniższa tabela nr 9.

Tabela nr 9. Emisja zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	Typ źródła	Wielkość emisji [Mg/ rok]
1.	dwutlenek siarki (SO ₂)	punktowe	124,80
2.	tlenki azotu (NO _x)	punktowe	137,34
3.	tlenek węgla (CO)	punktowe	31,60
4.	pył zawieszony PM 10	punktowe	9,22
5.	dwutlenek siarki (SO ₂)	powierzchniowe	197,27
6.	tlenki azotu (NO _x)	powierzchniowe	106,37
7.	tlenek węgla (CO)	powierzchniowe	263,11
8.	pył zawieszony PM 10	powierzchniowe	871,58
9.	dwutlenek siarki (SO ₂)	liniowe	22,31
10.	tlenki azotu (NO _x)	liniowe	287,20
11.	tlenek węgla (CO)	liniowe	461,65
12.	pył zawieszony PM 10	liniowe	222,55

Źródło: Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r. Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2007 r.

Według danych zawartych w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2007” Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2008 r., obszar powiatu wyszkowskiego ze względu na ochronę zdrowia oraz ze względu na ochronę roślin został zakwalifikowany dla klasy A, czyli strefy, w której poziom substancji zanieczyszczających nie przekracza poziomu dopuszczalnego.

Analizując przedstawioną powyżej charakterystykę aerosanitarną powiatu wyszkowskiego, a także moc i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy Somianka stan sanitarny powietrza atmosferycznego na jej obszarze należy określić jako bardzo dobry.

Na terenie gminy Somianka nie są prowadzone pomiary natężenia hałasu oraz monitoring jakości klimatu akustycznego, co uniemożliwia dokonanie rzeczywistej ocena jakości środowiska gminy w tym zakresie.

Za jakość klimatu akustycznego w gminie Somianka odpowiedzialny jest głównie hałas komunikacyjny. Uciążliwość akustyczną stwarzają głównie drogi ponadlokalne, z dużym udziałem transportu ciężkiego. Źródło hałasu na terenie gminy stanowią także drobne zakłady usługowo – produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej oraz sezonowo maszyny rolnicze pracujące na polach.

Zarówno na terenie gminy Somianka, jak i całego powiatu wyszkowskiego nie są prowadzone pomiary emisji pól elektromagnetycznych do środowiska. Na terenie gminy główne źródło pól elektromagnetycznych stanowią: urządzenia elektryczne

wykorzystywane przez człowieka, sieci energetyczne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w m. Jasieniec oraz Somianka.

W chwili obecnej najistotniejszym czynnikiem powodującym degradację powierzchni ziemi, w tym gleb na terenie gminy Somianka jest działalność człowieka, a w szczególności nieprawidłowe użytkowanie rolnicze oraz nieprawidłowe zabiegi melioracyjne. Rolnictwo, gospodarka komunalna i komunikacja stanowią także źródło chemicznego skażenia gleb. Wszelkie zmiany we właściwościach chemicznych gleby ujawniają się w szczególności w nadmiernym ich zakwaszeniu oraz naruszeniu równowagi jonowej. Negatywny wpływ na jakość gleb ma także nielegalne składowanie odpadów w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych, bezpośrednio na powierzchni ziemi.

Na terenie gminy Somianka nie są prowadzone badania jakości gleb. Badaniem właściwości agrochemiczne gleb na terenie województwa mazowieckiego zajmuje się Stacja Chemiczno – Rolnicza w Warszawie – Wesołej. Badanie te prowadzone są jednak wyłącznie na poziomie powiatu. Na ich podstawie właściwości agrochemiczne gleb na terenie powiatu wyszkowskiego scharakteryzować można w sposób następujący ²:

- 1) *odczyn* – 81 – 100 % gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych,
- 2) *potrzeby wapnowania* – 61 – 80 % gleb o potrzebach wapnowania koniecznych i potrzebnych,
- 3) *zasobność w fosfor* – 21 – 40 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu,
- 4) *zasobność w potas* – 61 – 80 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości potasu,
- 5) *zasobność w magnez* – 41 – 60 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości magnezu.

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie posiada lokalizacji punkt monitoringu chemizmu gleb ornych, prowadzonego przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Na terenie gminy Somianka odpady wytwarzane są przez działające podmioty gospodarcze, gospodarstwa domowe i obiekty infrastruktury. Szczegółowo gospodarka odpadami na terenie powiatu została omówiona w „*Planie gospodarki odpadami dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016*”.

Według „*Krajowego Programu Zwiększania Lesistości*” lesistość kraju do roku 2020 ma wzrosnąć do 30%. W „*Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.*”

² *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 roku. Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2007 r.*

sformułowany został cel – zwiększenie lesistości i ochrona lasów. Wojewódzki *Program Ochrony Środowiska* planuje, aby do 2011 r. lesistość województwa wzrosła do 25%. Lesistość gminy Somianka wynosi nieco ponad 15%. Jednak ze względu na typowo rolniczy charakter gminy, wynikający m.in. z występowania gleb wysokiej klasy bonitacyjnej I, II i III, samorząd gminny nie przewiduje podejmowania szczególnych działań zmierzających do zmiany powyższego stanu.

Obszarowe formy ochrony przyrody na terenie gminy Somianka reprezentowane są przez *użytki ekologiczne*³, czyli zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, skarpy, itp. Na terenie gminy zajmują one zaledwie 4,64 ha. Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela nr 10.

Tabela nr 10. Użytki ekologiczne na terenie gminy Somianka

Lp.	Nr porządkowy rejestru województwa mazowieckiego	Powierzchnia (ha)	Opis	Nr działki/oddziału
1.	222	0,64	Bagno porośnięte iwą, olszą, brzozą	211 i
2.	223	0,99	Bagno porośnięte iwą, olszą, brzozą	203 f
3.	224	0,76	Bagno porośnięte iwą, olszą, brzozą	223 i
4.	225	0,31	Bagno z trzęsawiskiem porośnięte w 80% łożą, pojedynczą olszą, brzozą	229 b
5.	226	1,34	Bagno z trzęsawiskiem porośnięte w 80% łożą, pojedynczą olszą, brzozą	228 f
6.	227	0,28	Bagno z trzęsawiskiem porośnięte w 80% łożą, pojedynczą olszą, brzozą	232 d
7.	228	0,32	Teren podmokły porośnięty turzycą, sitowiem, pojedynczą brzozą, olszą	229 i

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Nr 221 Wojewody Mazowieckiego z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie wprowadzenia użytków ekologicznych na terenie województwa mazowieckiego (Dz. U. Woj. Maz. Nr 162, poz. 2403 z późn. zm.)

Na terenie gminy Somianka posiadają także lokalizację obszary zaliczone do europejskiego systemu obszarów chronionych NATURA 2000, których krótką charakterystykę przedstawia tabela nr 11 (w załączeniu mapy obrazujące lokalizację powyższych obszarów na terenie gminy).

Tabela nr 11. Obszary NATURA 2000 na terenie gminy Somianka

Lp.	Kod i nazwa obszaru	Typ obszaru	Powierzchnia na terenie powiatu wyszkowskiego (ha)	Powierzchnia na terenie gminy (ha)
------------	----------------------------	--------------------	---	---

³ art. 42 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880)

	Dolina Dolnego Bugu (PLB140002)	obszar specjalnej ochrony ptaków	13.414,1	2.582,9
	Puszcza Biała (PLB140007)		31.031,1	834,6
	Ostoja Nadbużańska (PLB140005)	obszary ochrony siedliskowej	7.698,1	514,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Środowiska

Dolina Dolnego Bugu (PLB140002) stanowi obszar typu J – OSO, częściowo przecinający się z SOO. Terytorialnie powiązany jest z obszarem Ostoja Nadbużańska (PLH 140011) oraz z obszarem Puszcza Biała (PLB 140007).

W obrębie Doliny Dolnego Bugu nie posiadają lokalizacji siedliska wymienione w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej. Stanowi ona natomiast cenny kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym charakterze naturalnym, oraz szereg zbiorowisk roślinnych związanych z siedliskami wilgotnymi. Występują tu liczne stanowiska rzadkich gatunków roślin. Analizowany obszar NATURA 2000 stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej E 51. Występuje tu co najmniej 38 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 13 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Dolina Dolnego Bugu stanowi bardzo ważną ostoję ptaków wodno – błotnych. Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych gadożera. Do niedawna jedno z nielicznych w Polsce stanowisk kulona. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), bocian czarny, brodziec piskliwy, cyranka, czajka, czapla siwa, krwawodziób, gadożer (PCK), kszczyk, kulik wielki (PCK), płaskonos, podróżniczek (PCK), rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, rycyk, sieweczka rzeczna, sieweczka obroźna (PCK), zimorodek. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują tu: bocian biały, kania czarna, derkacz, wodnik i samotnik. Niestety brak jest danych o ptakach w okresie pozalęgowym.

Cenny kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym charakterze naturalnym, oraz szereg zbiorowisk roślinnych związanych z siedliskami wilgotnymi. Stanowiska rzadkich gatunków roślin.

Terytorialnie obszar NATURA 2000 – Ostoja Nadbużańska (PLH 140001) powiązany jest z następującymi obszarami: Dolina Dolnego Bugu (PLB 140001), Dolina Liwca (PLB 140002) oraz Puszcza Biała (PLB 140007).

Wartość przyrodnicza analizowanego obszaru NATURA 2000 związana jest przede wszystkim z walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi naturalnej doliny dużej rzeki nizinnej, jaką stanowi rzeka Bug. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi, typowo wykształconych na dużych powierzchniach.

Przyrodniczo Puszcza Biała powiązana jest z następującymi obszarami NATURA 2000: Dolina Dolnego Bugu (PLB 140001), Dolina Dolnej Narwi (PLB 140014) oraz Ostoja Nadbużańska (PLH 140011).

Stanowi ona jeden z największych kompleksów leśnych na Mazowszu, usytuowany między Bugiem a Narwią. Teren zdominowany jest przez suche siedliska porośnięte sośninami w średnim wieku, a lokalnie występują drzewostany dębowo – grabowe, jesionowo – olszowe i olszowe. Niektóre fragmenty zbiorowisk leśnych mają zachowany prawie naturalny charakter. Stanowi również ostoje ptasią o randze europejskiej. Występuje tu co najmniej 29 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 13 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowy analizowany obszar zasiedla co najmniej 1% krajowej populacji następujących gatunków: bocian czarny, kraska (PCK), lelek. Istnieje niejasna informacja o gnieźdzeniu się dzierzby rudogłowej w 1993 r., później nie potwierdzona. Na jej obszarze zidentyfikowano występowanie jednego gatunku ssaków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/ 43/ EWG – jest to wilk (*Canis lupus*). Na terenie analizowanego obszaru nie zidentyfikowano występowania płazów i gadów oraz bezkręgowców wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/ 43/ EWG. Na terenie Puszczy Białej nie występują gatunki roślin wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/ 43/ EWG.

Uzupełnienie powierzchni obszarów chronionych stanowią pomniki przyrody. Za *pomnik przyrody*⁴ uznaje się pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno – pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, skałki, jary, gazy narzutowe, jaskinie. Na terenie gminy Somianka funkcjonują cztery drzewa o statucie pomnika przyrody: lipa drobnolistna, klon zwyczajny oraz dwa kasztanowce zwyczajne.

Rozdział 3.4. Wnioski z diagnozy stanu

Na podstawie przedstawionych powyżej informacji sporządzono analizę SWOT, dzięki której określono katalog silnych stron gminy oraz zidentyfikowano szansa i zagrożenia (w aspekcie ochrony i kształtowania środowiska). Powyższą analizę prezentuje tabela nr 12.

Tabela nr 12. Analiza SWOT

Uwarunkowania wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony

⁴ art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880)

<ul style="list-style-type: none"> - duży potencjał przyrodniczy - dobry stan środowiska naturalnego - rzeka o unikatowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych - obszary NATURA 2000 - niski poziom chemizacji środowiska naturalnego - tradycyjna gospodarka rolna, stanowiąca niskie obciążenie dla środowiska - brak przemysłu degradującego środowisko - rozpoczęte wdrażanie systemu zorganizowanej i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych - wysoki stopień zwodociągowania gminy - niski stopień degradacji powierzchni ziemi - wysoka jakość aerosanitarna powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> - niska jakość wód powierzchniowych - mała powierzchnia lasów i ich niskie zróżnicowanie gatunkowe - niska świadomość ekologiczna mieszkańców - niekontrolowana emisja zanieczyszczeń z obiektów hodowlanych - nieznaczna długość systemu kanalizacji ścieków - niewykorzystanie potencjału technicznego istniejącej oczyszczalni ścieków - niski poziom wykorzystania alternatywnych źródeł energii - brak inwentaryzacji i waloryzacji stanu przyrody gminy - ograniczony monitoring stanu środowiska na terenie gminy (funkcjonujący obejmuje wyłącznie jakości wód rzeki Bug) - brak wystarczających środków finansowych na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i ochrony przyrody - występowanie dzikich wysypisk - składowanie jako dominujący sposób unieszkodliwiania odpadów - brak systemu zbierania odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych
Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - przepisy z zakresu ochrony środowiska i ochrony przyrody wprowadzające konieczność sporządzania ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko oraz prowadzenia monitoringu środowiska - nowe, korzystne zasady oraz źródła finansowania przedsięwzięć i działań proekologicznych - doskonalenie krajowego systemu formalnej edukacji ekologicznej - rozwój systemu wspierania inicjatyw podmiotów gospodarczych zmierzających do uzyskania dofinansowania przedsięwzięć proekologicznych - wzrost popytu na zdrową żywność, agroturystykę i turystykę przyrodniczą - system programów rolno – środowiskowych 	<ul style="list-style-type: none"> - niestabilność przepisów prawnych - silna konkurencja o uzyskanie dodatkowych środków finansowych - niska wiedza na temat programów rolno – środowiskowych - niska wiedza na temat zasad ochrony środowiska w rolnictwie i działalności gospodarczej

Źródło: *opracowanie własne*

W tabeli nr 13 przedstawiono listę najpilniejszych problemów ekologicznych, ich przyczyny oraz proponowane sposoby rozwiązania.

Tabela nr 13. Przyczyny i sposoby rozwiązywania problemów środowiskowych na terenie gminy Somianka

Problem ekologiczny	Główne przyczyny występowania problemu	Ogólne metody w zakresie przeciwdziałania problemowi
Ochrona wód powierzchniowych	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczenia pochodzące spoza gminy - brak skanalizowania gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca na rzecz zmniejszenia zanieczyszczeń spoza terenu gminy - skanalizowanie gminy - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
Ochrona wód podziemnych	<ul style="list-style-type: none"> - nieszczelne bezodpływowe zbiorniki asenizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - kontrola szczelności bezodpływowych zbiorników ścieków

	<ul style="list-style-type: none">- dzikie wysypiska	<ul style="list-style-type: none">- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków- skanalizowanie gminy- likwidacja dzikich wysypisk odpadów
Ochrona powietrza atmosferycznego	<ul style="list-style-type: none">- napływy zanieczyszczeń spoza terenu gminy- przestarzały systemów ogrzewania	<ul style="list-style-type: none">- modernizacja systemów ogrzewania- wprowadzanie alternatywnych źródeł energii
Gospodarka odpadami	<ul style="list-style-type: none">- niski stopień selektywnej zbiórki odpadów komunalnych- niski poziom odzysku surowców wtórnych- brak selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych ze strumienia komunalnego	<ul style="list-style-type: none">- wprowadzenie kompleksowej gospodarki odpadami na terenie całej gminy, uwzględniającej selektywną zbiórkę oraz odzysk surowców wtórnych- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych ze strumienia komunalnego- edukacja ekologiczna społeczności

Źródło: opracowanie własne

Rozdział 4. Cele polityki ekologicznej dla gminy Somianka

Naczelną zasadą przyjętą w aktualizowanym *Programie ochrony środowiska dla gminy Somianka* jest zasada zrównoważonego rozwoju w celu umożliwienia lepszego zagospodarowania istniejącego potencjału gminy.

Na podstawie analizy stanu środowiska na terenie gminy oraz informacji o źródłach jego przekształcenia i zagrożeniach, a także wniosków z *Raportu z realizacji Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka do 2012 r.* poniżej przedstawiono propozycję celów i działań programowych umożliwiających spełnienie zasady

zrównoważonego rozwoju poprzez koordynację działań w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej.

Cele i działania proponowane w *Programie ochrony środowiska* powinny posłużyć do tworzenia warunków dla takich zachowań lokalnej społeczności, które w pierwszej kolejności polegać będą na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na tym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych w *Programie* celów powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie gminy.

Przy formułowaniu poniższych celów polityki ekologicznej gminy Somianka posługiwano się następującymi kryteriami:

- obiektywny wpływ na stan środowiska (im bardziej realizacja celu przyczynia się do poprawy stanu środowiska, tym cel ważniejszy),
- nieodwracalność problemu (priorytet mają cele i działania, które rozwiązują problemy pociągające za sobą poważne i nieodwracalne konsekwencje),
- efektywność działań (cel dający szybki rezultat, potrzebny do pokazania sukcesów we wdrażaniu programu),
- skuteczność ochrony środowiska (priorytetowe są te zadania, które dają duże rezultaty przy stosunkowo niskim koszcie wdrażania),
- wieloaspektowość zadań (są one warunkiem realizacji innych, istotnych celów),
- ich subiektywny wpływ na stan środowiska (zapotrzebowania mieszkańców),
- wykonalność procesu (możliwość realizacji w aspekcie czasu, liczby osób potrzebnych do realizacji, stopnia zaangażowania stron).

Określone cele obejmują horyzont czasowy 2009 – 2016, a ich struktura prezentuje się w sposób następujący:

- I poziom: cel nadrzędny (strategiczny)
- II poziom: cele operacyjne (bezpośrednie)
- III poziom: cele szczegółowe

CEL STRATEGICZNY:

Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców gminy Somianka z poszanowaniem walorów przyrodniczych oraz z uwzględnieniem poprawy jakości środowiska

CELE OPERACYJNE (BEZPOŚREDNIE):

- 1) *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej*
- 2) *Ochrona środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem*
- 3) *Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych*

4) *Powszechna edukacja ekologiczna*

CEL OPERACYJNY I – cele szczegółowe:

- 1) rozbudowa systemu zbiorczej kanalizacyjnej sanitarnej oraz modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków
- 2) rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody
- 3) modernizacja lokalnych systemów grzewczych
- 4) modernizacja dróg gminnych

CEL OPERACYJNY II – cele szczegółowe:

- 1) likwidacja dzikich wysypisk śmieci
- 2) termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- 3) rozszerzanie systemu selekcji zbiórki odpadów komunalnych
- 4) intensyfikacja kontroli szamb, szczególnie na terenach letniskowych
- 5) budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

CEL OPERACYJNY III – cele szczegółowe:

- 1) bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych
- 2) bieżąca konserwacja pomników przyrody
- 3) zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo z równoczesnym prowadzeniem działań sprzyjających różnicowaniu struktury gatunkowej terenów leśnych

CEL OPERACYJNY IV – cele szczegółowe:

- 1) edukacja kadry samorządowej „dla środowiska”
- 2) edukacja lokalnej społeczności w zakresie racjonalnego korzystania ze środowiska
- 3) edukacja lokalnej społeczności w zakresie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) oraz korzyści z wdrażanie programów rolno – środowiskowych
- 4) promowanie oraz popularyzacja wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

Rozdział 4.1. Lista priorytetowych przedsięwzięć

W tabeli nr 14 zaprezentowano priorytetowe przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska przewidziane do realizacji w latach 2009 – 2016. Realizacja poniższych przedsięwzięć w znacznym stopniu uwarunkowana będzie skutecznością pozyskania zewnętrznych środków finansowych.

Poniższe przedsięwzięcia są zgodne z zapisami *Programu Rozwoju Lokalnego Gminy Somianka na lata 2007 – 2013*, opracowanego w 2007 r.

Ze względu na specyfikę pozyskiwania środków z Unii Europejskiej w poniższej tabeli przedstawiono w głównej mierze przedsięwzięcia inwestycyjne przewidziane do realizacji w roku 2009.

Tabela nr 14. Priorytetowe przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska przewidziane do realizacji na terenie gminy Somianka na lata 2009 – 2016

Lp.	Przedsięwzięcie	Realizacja w latach	Źródła finansowania	Szacunkowe koszty realizacji [zł]
	Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury	2009	budżet gminy, fundusze UE, EFRR, Urząd Marszałkowski, WFOŚ i GW	150.000
	Modernizacja drogi gminnej Huta Podgórna – Wielecin	2009		800.000
	Modernizacja drogi gminnej w m. Barcice	2009		500.000
	Modernizacja drogi gminnej Suwin – Ciski	2009		600.000
	Modernizacja drogi gminnej w m. Ulasek, Wólka Somiankowska i Kręgi	2009		2.000.000
	Modernizacja drogi gminnej Stare Płudy – Nowe Płudy	2009		250.000
	Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Stare Wypychy	2009		965.000
	Modernizacja sieci wodociągowej w m. Michalin	2009		400.000
	Budowa sieci wodociągowej w Somiance Parcele, Somiance i Michalinie	2009		700.000
10.	Budowa stacji uzdatniania wody w m. Somianka	2009 – 2012		1.535.000
11.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	2009 – 2016		10.500.000
12.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	2010 – 2016		brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Somianka

Ponadto w okresie programowania niniejszego dokumentu samorząd gminy przewiduje podjęcie działań edukacyjnych, zmierzających do podniesienia świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa, a w szczególności kadry samorządowej, rolników bądź nauczycieli.

Rozdział 5. Ocena spójności „Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 - 2016” z międzynarodowymi i krajowymi dokumentami z zakresu ochrony środowiska

Dokumenty programowe Unii Europejskiej, które wprowadzają koncepcję trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zasady ochrony środowiska do polityk krajowych to:

- **Strategia Lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy** powstała w 2000 r. i stawia sobie za cel doprowadzenie zjednoczonej Europy do sukcesu

gospodarczego, poprzez stworzenie na jej terenie najbardziej dynamicznego i konkurencyjnego regionu gospodarczego. Strategia opiera się na czterech głównych filarach: innowacyjności, liberalizacji, przedsiębiorczości i spójności społecznej,

- **Zrównoważona Europa dla lepszego świata - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej, tzw. strategia z Goeteborga.** W 2001 r. założenia lizbońskie zostały uzupełnione o elementy trwałego i zrównoważonego rozwoju w kontekście rozwoju społeczno - gospodarczego. Cele strategiczne Strategii to: ograniczenie zmian klimatycznych i wzrost znaczenia „zielonej” energii, wzrost bezpieczeństwa zdrowotnego, usprawnienie systemu transportowego i gospodarowania przestrzenią, gospodarowanie zasobami naturalnymi w sposób odpowiedzialny,
- **Szósty program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie środowiska Środowisko 2010 – nasza przyszłość, nasz wybór** wyznacza cele polityki ekologicznej UE i program działań do 2010 roku. Eksponuje kwestie zmian klimatycznych, zmian środowiska naturalnego, ochrony różnorodności biologicznej, ochrony zdrowia, wykorzystanie zasobów naturalnych, zagospodarowania odpadów. Zgodnie z założeniami Szóstego Programu Działań realizacja zasady zrównoważonego rozwoju osiągnięta zostanie poprzez poprawę stanu środowiska i jakości życia obywateli UE. W ramach programu realizowanych jest 7 strategii tematycznych: użytkowania zasobów naturalnych, zapobiegania wytwarzania odpadów, czyste powietrze dla Europy, środowiska miejskiego, ochrony gleb, zrównoważonego użytkowania pestycydów i zachowania środowiska morskiego.

Zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska wynikają także z ratyfikowanych konwencji międzynarodowych, takich jak:

- **Konwencja Ramsarska o obszarach wodno błotnych sporządzona** (1971) zobowiązująca strony Konwencji do ochrony obszarów wodno – błotnych oraz migrującego ptactwa wodnego,
- **Konwencja w Brnie o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk** (1979), która ma na celu ochronę gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk naturalnych, zwłaszcza tych gatunków i siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw, oraz wspieranie współdziałania w tym zakresie,
- **Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt sporządzoną w Bonn** (1979), która zobowiązuje strony do ochrony gatunków zwierząt wędrownych,

- **Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Nowego Yorku (1992)**, której podstawowym celem jest doprowadzenie do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegłby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny,
- **Konwencja o różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro (1992)**, której celem jest ochrona różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystywania zasobów genetycznych,
- **Protokół z Kioto do Ramowej Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (1997)**, który zobowiązuje strony do ilościowo określonego ograniczenia i redukcji emisji gazów cieplarnianych w celu wspierania zrównoważonego rozwoju.

Cele przedstawione w powyższych dokumentach stanowią podstawę rozwiązań prawnych obowiązujących w Polsce, a wskazane tam zobowiązania zostały ujęte do realizacji w krajowych dokumentach programowych w zakresie ochrony środowiska. Są to przede wszystkim:

- *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016*, gdzie nadrzędnym, strategicznym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego,
- *Strategia Gospodarki Wodnej* została przyjęta przez Radę Ministrów w 2005 r. i określa podstawowe kierunki i zasady działania umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce,
- *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*, zatwierdzony przez Radę Ministrów w 2003 r., który określa przedsięwzięcia w zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków komunalnych, a także terminy ich realizacji niezbędne dla realizacji zapisów Traktatu Akcesyjnego,
- celem nadrzędnym *Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań* przyjętej przez Radę Ministrów w 2003 r. jest zachowanie całego rodzimego bogactwa przyrodniczego oraz zapewnienie trwałości i możliwości rozwoju wszystkich poziomów jego organizacji (wewnątrzgatunkowego, międzygatunkowego i ponadgatunkowego),

- *Polityka Leśna Państwa*, przyjęta przez Radę Ministrów w 1997 r., której nadrzędnym celem jest wyznaczenie kompleksu działań kształtujących stosunek człowieka do lasu, zmierzających do zachowania w zmieniającej się rzeczywistości przyrodniczej i społeczno-gospodarczej warunków do trwałej w nieograniczonej perspektywie czasowej wielofunkcyjności lasów, ich wszechstronnej użyteczności i ochrony oraz roli w kształtowaniu środowiska przyrodniczego zgodnie z obecnymi i przyszłymi oczekiwaniami społeczeństwa,
- w zakresie gospodarki odpadami cel nadrzędny do realizacji wyznacza *Krajowy plan gospodarki odpadami 2010* zatwierdzony przez Radę Ministrów w 2006 r. Jest to dojście do systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju, w którym w pełni realizowane są zasady gospodarowania odpadami, a w szczególności zasada postępowania z odpadami zgodnie z hierarchią gospodarki odpadami, czyli po pierwsze zapobiegania i minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów oraz ograniczania ich właściwości niebezpiecznych, a po drugie wykorzystywania właściwości materiałowych i energetycznych odpadów, a w przypadku gdy odpadów nie można poddać procesom odzysku ich unieszkodliwienie, przy czym składowanie generalnie traktowane jest jako najmniej pożądany sposób postępowania z odpadami,
- *Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej* definiuje cel nadrzędny jako zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo – energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych. Dokument rządowy przyjęty uchwałą Sejmu w 2001 r.

Cel głównym projektu aktualizacji *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016* odnosi się do zasady zrównoważonego rozwoju i kładzie nacisk na poprawę jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców gminy z poszanowaniem walorów przyrodniczych oraz z uwzględnieniem poprawy jakości środowiska.

Przytoczone w rozdziale 4 cele polityki ekologicznej dla gminy Somianka wskazują wysoką korelację z zagadnieniami uwzględnionymi w powyższych dokumentach strategicznych, choć zostały one sformułowane w sposób uwzględniający poziom zarządzania (lokalny), posiadane kompetencje prawne, możliwości finansowe oraz uwarunkowania przyrodnicze i potrzeby infrastrukturalne na terenie gminy.

Cele szczegółowe i działania wyznaczone w projekcie *Programu* realizują cele środowiskowe ujęte w dokumentach strategicznych. Nie stwierdzono także, aby były one sprzeczne z celami w zakresie ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu krajowym.

***Rozdział 6. Metody wykorzystywane przy opracowaniu prognozy
oraz braki wiedzy utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania
na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu***

Ocenę oddziaływania na środowisko oddziaływania realizacji *Programu* przeprowadzono według następującego schematu:

- określono zagadnienia oceny oddziaływania na środowisko,
- zidentyfikowano stanu elementów środowiska, potencjalnie wrażliwych na zmiany w wyniku realizacji projektu *Programu*,
- zidentyfikowano kierunki działań, które mogą wpłynąć na stan środowiska,
- sporządzono matryce przedstawiające obszary zależności w rozbiciu na poszczególne jego komponenty.

Prognoza oddziaływania na środowisko została przeprowadzona równoległe z opracowywaniem dokumentu podstawowego. Dało to możliwość uwzględnienia wniosków wynikających z predykcji skutków przed zakończeniem prac nad dokumentem. Niniejsza prognoza dotyczy projektu dokumentu, który podlega procedurze dyskusji publicznej i wnioski z tej dyskusji, uwzględnione zostaną w końcowej wersji tego dokumentu.

Celem przeprowadzonej analizy była ocena czy i w jaki sposób zadania ujęte w ramach priorytetów *Programu* mogą oddziaływać na środowisko.

W pierwszej kolejności przeprowadzona została analiza czy i w jakim zakresie zapisy ujęte w *Programie* będą wspierały realizację celów umieszczonych w dokumentach strategicznych odnoszących się do problematyki środowiska i zrównoważonego rozwoju zarówno na szczeblu międzynarodowym, jak i krajowym.

Na podstawie dokonanej oceny stanu środowiska w gminie zdefiniowano główne problemy w zakresie ochrony środowiska. Następnie dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań poszczególnych zadań. Na tym etapie posłużono się macierzą relacyjną elementów środowiska i zadań inwestycyjnych, przedstawiającą w skondensowanej postaci możliwe oddziaływanie na środowisko. Przeanalizowano skutki środowiskowe dla następujących elementów: *ludzie, przyroda, zwierzęta i rośliny, wody, powietrze atmosferyczne, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat oraz zabytki*.

Ustalono czy występuje jakiegokolwiek oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, krótkoterminowe, długoterminowe, stałe czy chwilowe pomiędzy zadaniem a danym elementem środowiska. Określono czy oddziaływanie to może być negatywne (-), pozytywne (+) czy obojętne (0). W niektórych przypadkach oddziaływanie w zależności od aspektu jaki się rozważa może mieć jednocześnie negatywny lub pozytywny (-/+) wpływ na dany element środowiska. Ze względu na brak szczegółów co do sposobu realizacji poszczególnych zadań w prognozie zidentyfikowano tylko kierunki tych oddziaływań.

Podstawową trudnością w sporządzaniu prognozy jest ogólny charakter projektu *Programu*, co sprawia, że sformułowania prognozy zawarte w macierzy często mają charakter warunkowy i mogą być zmienne w zależności od warunków realizacji przedsięwzięcia.

Podstawową trudnością wynikającą z niedostatków wiedzy, jaką napotkano w trakcie opracowania niniejszego dokumentu jest brak danych dotyczących jakości wybranych elementów środowiska, np. wód podziemnych, gleb, klimatu akustycznego, powietrza atmosferycznego. Ponadto brak szczegółowych map określających granice obszarów NATURA 2000, a także dokumentów określających zasady gospodarowania

środowiskiem oraz ochrony na obszarach NATURA 2000 – w przypadku niektórych działań rodzi ryzyko wystąpienia konfliktów na tle ekologicznym.

***Rozdział 7. Metody analizy realizacji postanowień „Programu
ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 - 2016”***

Projekt *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016* określa zasady oceny i monitorowania efektów jego realizacji. Zaproponowano wskaźniki, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku. Dla każdego wskaźnika określono także źródło pozyskiwania danych do weryfikacji, co znacznie ułatwi ich uzyskanie. Ocena realizacji Programu na podstawie wyznaczonych wskaźników dokonywana będzie co dwa lata.

W ramach prac nad prognozą dokonano ich oceny i weryfikacji. Zamieszczone w *Programie* propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają w pełni ocenić zmiany jakie nastąpią w środowisku w wyniku jego realizacji.

Poniżej (tabela nr 15) zaproponowano wskaźniki monitoringu *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka*.

Tabela nr 15. Mierniki ekologiczne systemu monitoringu Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka

Lp.	Miernik	Jednostka miary	Źródło informacji o mierniku
<i>Mierniki ekonomiczne</i>			
1.	ilość pozyskanych środków zewnętrznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca	zł	gmina
<i>Mierniki ekologiczne</i>			
2.	długość sieci wodociągowej na terenie gminy	km	gmina
3.	% zwodociągowania gminy	% powierzchni	gmina
4.	liczba przyłączy wodociągowych	szt.	gmina
5.	długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	km	gmina
6.	% skanalizowania gminy	% powierzchni	gmina
7.	liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.	gmina
8.	liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	% ogółu ludności	GUS, gmina
9.	liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	gmina
10.	liczba instalacji produkujących i wykorzystujących energię odnawialną	szt.	gmina
11.	ogólna powierzchnia terenów leśnych	% powierzchni	nadleśnictwo, gmina
12.	powierzchnia terenów leśnych na 1 mieszkańca	ha/ osobę	
13.	powierzchnia obszarów nowo zalesionych	ha	
14.	% powierzchni gminy objęty prawną ochroną przyrody	% powierzchni	Wojewódzki konserwator przyrody, powiat, gmina
15.	liczba pomników przyrody	szt.	
16.	liczba projektów zrealizowanych na rzecz edukacji ekologicznej	szt.	gmina
<i>Mierniki społeczne</i>			
17.	stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (interwencje)	ilość	gmina
18.	procesy odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska	ilość	gmina

Informacje o postępach w realizacji *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka*, uzyskiwane w trakcie monitoringu, pozwolą na uzyskanie:

- pozytywnego nastawienia do podejmowanych i realizowanych zadań przez lokalną społeczność,
- aktywizację mieszkańców przy dalszym wdrażaniu *Programu*,
- bieżącą ocenę przeszkód i słabych stron przy realizacji przyjętych zadań,
- możliwość bieżącej korekty przyjętych priorytetów w wyniku zmian zachodzących wewnątrz i na zewnątrz gminy.

***Rozdział 8. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku
braku realizacji „Programu ochrony środowiska dla gminy
Somianka na lata 2009 - 2016”***

Podstawowym założeniem projektu *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka* jest uzyskanie stałej wysokiej jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Proponuje on spójny system działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających. Brak jego realizacji lub realizacja fragmentaryczna (wrywkowa) spowoduje, że założone cele nie zostaną osiągnięte. Istnieje również prawdopodobieństwo, że nastąpi pogorszenie się stanu środowiska w gminie. Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby nastąpić w przypadku braku realizacji, w poszczególnych dziedzinach/zagadnieniach ochrony środowiska.

1) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej

W przypadku zaniechania realizacji przedsięwzięć priorytetowych zawartych w projekcie *Programu...*, mogą wystąpić następujące niekorzystne zmiany, obejmujące w szczególności pogorszenie się jakości wód powierzchniowych i podziemnych, marnotrawienie zasobów wód podziemnych oraz pogorszenie się stanu aerosanitarnego powietrza atmosferycznego.

Jednym z głównych ustaleń projektu *Programu ...* jest zapewnienie harmonijnego i kompleksowego rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Brak wyposażenia w kanalizację i sprawnego systemu oczyszczania ścieków, może bowiem oddziaływać zniechęcająco na potencjalnych inwestorów i w efekcie zahamować aktywizację obszarów. Wpłynie też na pogarszanie się czystości wód powierzchniowych i może zagrozić wodom wglębnym.

Gospodarka wodna, w myśl ustanowionych w projekcie *Programu ...* priorytetów powinna być prowadzona zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Działania przypadkowe i fragmentaryczne tylko wybiórczo rozwiążą problem kanalizacji.

Najsilniej zagrożone degradacją środowiska gruntowo – wodnego mogą być tereny, położone na obszarach cennych przyrodniczo. Konsekwencją pogorszenia się jakości wód oraz zanieczyszczenia powierzchni ziemi byłaby bowiem degradacja obszarów cennych przyrodniczo i utrata szansy aktywizacji turystycznej.

Brak sukcesywnej poprawy stanu dróg gminnych oraz modernizacji lokalnych systemów grzewczych i termomodernizacji budynków nie pozostanie obojętny dla aerosanitarnej jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy, a w przypadku modernizacji dróg także dla jakości klimatu akustycznego na jej terenie.

2) Ochrona środowiska przyrodniczego

Gmina Somianka posiada niski poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Jednak w dalszym ciągu należy utrzymać pozytywną tendencję stopniowej poprawy jego stanu czystości. Brak realizacji działań przedstawionych w projekcie *Programu...* spowoduje zahamowanie tych korzystnych trendów, a w najgorszym przypadku nawet pogorszenie się jakości powietrza.

Utrzymanie starych, przestarzałych technologii ulegających dekapitalizacji, wzrost energochłonności produkcji, oraz brak nowoczesnych, wysokosprawnych urządzeń redukujących ilość wytwarzanych zanieczyszczeń spowoduje wzrost emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Emisja transportowa zwiększy się w wyniku wzrostu liczby pojazdów samochodowych przy jednoczesnym ich złym stanie technicznym i nieograniczonym ruchu samochodowym.

Wykorzystywanie węgla niskiej jakości jako głównego źródła energii, brak inwestycji proekologicznych w dziedzinie ciepłownictwa oraz stosowanie alternatywnych źródeł

energii na małą skalę może również przyczynić się do tego, że gmina utraci swoją korzystną pozycję wśród innych i pozostanie w grupie terenów o podwyższonej emisji zanieczyszczeń.

Brak rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków spowoduje bezsprzeczny wzrost zagrożenia jakości środowiska wodno – gruntowego przez rosnącą ilość ścieków komunalnych wprowadzanych do środowiska.

Brak realizacji systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami zawartych w projekcie *Programu...* oraz *Planu gospodarki odpadami* który, jako odrębny dokument, stanowi integralną część *Programu ...*, doprowadzi do dalszego zwiększania się ilości deponowanych na składowiskach odpadów. Może również przyczynić się do zwiększania się liczby „dziki wysypisk” oraz ograniczy ilość odpadów poddawanych odzyskowi.

3) Ochrona środowiska przyrodniczego

Brak ochrony najcenniejszych przyrodniczo ekosystemów spowoduje niewątpliwie zubożenie zasobów biologicznych na poziomie gminy, a w konsekwencji także na poziomie regionu oraz całego kraju. Postępująca degradacja ekosystemów wywoła szereg nieodwracalnych zmian w ich strukturze (przede wszystkim ich uproszczenie). Zmiany takie skutkują zaburzeniami równowagi ekologicznej i zakłóceniami przepływu energii i materii w ekosystemie.

Podobne zmiany spowoduje również odizolowanie przestrzenne obszarów cennych przyrodniczo i fragmentaryzacja korytarzy ekologicznych umożliwiającą swobodny przepływ gatunków pomiędzy węzłami ekologicznymi.

Brak realizacji założeń *Programu...* przyczynić się może w konsekwencji to degradacji zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, chronionych w ramach obszarów NATURA 2000: Dolina Dolnego Bugu, Ostoja Nadbużańska oraz Puszcza Biała.

4) Powszechna edukacja ekologiczna

W przypadku nie podjęcia działań edukacyjnych, można spodziewać się kontynuacji konsumpcyjnego modelu życia, polegającego na stałym dążeniu do podnoszenia efektywności procesów gospodarczych bez uwzględniania skutków społecznych i przyrodniczych. Takiemu „rozwojowi” towarzyszyć będzie postępująca degradacja środowiska przyrodniczego, prowadząca do trwałych i (w wielu przypadkach) nieodwracalnych zmian. Nasiloną konsumpcją, która wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na surowce i energię oraz nadmierną produkcją odpadów przyczyni się do marnotrawstwa zasobów przyrody, ludzkiej pracy i wzrostu kosztów produkcji. Będzie też następować stały wzrost zanieczyszczenia środowiska, co z kolei wpłynie na pogorszenie się warunków zdrowotnych społeczeństwa. Jeżeli proces ten byłby kontynuowany, może dojść do zagrożenia katastrofą ekologiczną. Zachodzi więc pilna

konieczność inwestowania w świadomość społeczną, zwłaszcza młodego pokolenia. Niezbędne jest ukształtowanie ekologicznej wrażliwości, kreującej nowe wzorce zachowań społecznych, nowe hierarchie i pragnienia, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Rozdział 9. Przewidywane oddziaływania na środowisko założonych celów i projektowanych przedsięwzięć

Pod pojęciem *znaczących oddziaływań na środowisko* rozumieć należy takie oddziaływania, które mogą w istotny sposób zmienić cechy zasobów naturalnych oraz wytworzonych przez człowieka.

Biorąc pod uwagę przedstawionej w rozdziale 4 cele polityki ekologicznej dla gminy Somianka oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia można stwierdzić, że w okresie programowania analizowanego *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016* nie przewiduje się podejmowania działań lub realizacji przedsięwzięć, które oddziaływać będą w sposób znaczący na jakość środowiska przyrodniczego jako całość, bądź na jego poszczególne elementy.

Po analizie projektu *Programu ...* na podstawie harmonogramu rzeczowego, zidentyfikowano rodzaje przedsięwzięć mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, przy czym nie będą to oddziaływania znaczące w rozumieniu przytoczonej powyżej

definicji. Będą to przede wszystkim zadania polegające na budowie nowych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków, a także modernizacji dróg.

Wszystkie powyższe przedsięwzięcia charakteryzować się będą ograniczonym terytorialnie negatywnym oddziaływaniem na środowisko, głównie na etapie ich realizacji. Ich wykonanie będzie jednak w konsekwencji skutkowało poprawą stanu środowiska na danym terenie.

Na etapie realizacji powyższych przedsięwzięć występować będą następujące oddziaływania (zarówno o charakterze pozytywnym, jak i negatywnym):

- *bezpośrednie* – polegające np. na emisji zanieczyszczeń o charakterze komunikacyjnym do środowiska w trakcie budowy infrastruktury komunalnej,
- *pośrednie* – związane z powiązaniem występującymi pomiędzy poszczególnymi elementami środowiska oraz migracją zanieczyszczeń,
- *wtórne* – nie przewiduje się wystąpienia,
- *skumulowane* – nie przewiduje się wystąpienia,
- *krótkoterminowe* – związane w przejściowym charakterem realizacji wielu przedsięwzięć, tj. budowa sieci kanalizacyjnych i wodociągowych,
- *średnioterminowe* – nie przewiduje się wystąpienia,
- *długoterminowe* – związane w szczególności z funkcjonowaniem obiektów infrastrukturalnych, tj. oczyszczalnia ścieków czy ciągów drogowych,
- *stałe* – związane w szczególności z funkcjonowaniem obiektów infrastrukturalnych, tj. oczyszczalnia ścieków czy ciągów drogowych,
- *chwilowe* – związane w przejściowym charakterem realizacji wielu przedsięwzięć, tj. budowa sieci kanalizacyjnych i wodociągowych.

W przypadku przedsięwzięć inwestycyjnych zapisanych w *Programie...* w zakresie wzajemnego oddziaływania między poszczególnymi elementami środowiska mogą mieć miejsce następujące interakcje:

- powietrze atmosferyczne – gleba,
- powietrze atmosferyczne – wody gruntowe i podziemne,
- powietrze atmosferyczne – szata roślinna,
- wody gruntowe i podziemne – szata roślinna,
- gleba – wody gruntowe i podziemne,
- gleba – szata roślinna.

Jednak ze względu na ogólny charakter ustaleń *Programu...* na etapie niniejszej prognozy nie istnieje możliwość przedstawienia szczegółowych informacji na

temat charakteru oraz skali potencjalnych oddziaływań, a także wzajemnych interakcji pomiędzy elementami środowiska objętymi oddziaływaniami powstającymi w efekcie realizacji projektowanych przedsięwzięć (ze względu na brak szczegółowych danych technicznych charakteryzujących poszczególne przedsięwzięcia).

Dla wszystkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257 poz. 2573 z późn. zm.)* nakłada obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (obligatoryjny bądź fakultatywny). Raporty oddziaływania na środowisko dot. poszczególnych zadań inwestycyjnych mogą wskazywać działania alternatywne. Odnośnie w/w zagadnień na obecnym etapie opracowywania niniejszej prognozy nie przewiduje się rozwiązań alternatywnych. Rozwiązania kompensujące negatywne oddziaływanie na środowisko przedsięwzięć będą określane odrębnie w trakcie procesów inwestycyjnych.

Poniżej w tabeli nr 16 przedstawiono potencjalny wpływ realizacji projektowanych przedsięwzięć na poszczególne elementy ochrony środowiska. Wpływ określono jako: + oddziaływanie dodatnie; - oddziaływanie negatywne lub 0 – jako brak wpływu.

Tabela nr 16. Matryca wpływu na środowisko przedsięwzięć zapisanych w „Programie ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016”

Przedsięwzięcie	Ludzie	Przyroda	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Powietrze	ziemi Powierzchnia	Krajobraz	Klimat	Zabytki
Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury	+	+	+	+	0	+	0	0	+	+
Modernizacja drogi gminnej Huta Podgórna – Wielęcin	+	-	-	-	0	+/-	-	-	+/-	+
Modernizacja drogi gminnej w m. Barcice	+	-	-	-	0	+/-	-	-	+/-	+
Modernizacja drogi gminnej Suwin – Ciski	+	-	-	-	0	+/-	-	-	+/-	+
Modernizacja drogi gminnej w m. Ulasek, Wólka Somiankowska i Kręgi	+	-	-	-	0	+/-	-	-	+/-	+
Modernizacja drogi gminnej Stare Płudy – Nowe Płudy	+	-	-	-	0	+/-	-	-	+/-	+
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Stare Wypychy	+	0	0	0	0/-	0	0	0	0	0

Modernizacja sieci wodociągowej w m. Michalin	+	0	0	0	0/-	0	0	0	0	0
Budowa sieci wodociągowej w Somiance Parcele, Somiance i Michalinie	+	0	0	0	0/-	0	0	0	0	0
Budowa stacji uzdatniania wody w m. Somianka	+	0	0	0	0/-	0	0	0	0	0
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	+	+/-	+/-	+/-	+	0	-	-	0	0
Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	+	+/-	+/-	+/-	+	0	0	0	0	0

UWAGA: negatywne oddziaływanie może polegać np. na zajęciu terenu pod obiekty budowlane

Realizacja żadnego z powyższych zadań nie stanowi zagrożenia dla funkcjonowania w terenie pomników przyrody ID 1726, 1727, 1728, 1729, zlokalizowanych na terenie parku podworskiego w Somiance.

W tabeli nr 17 przedstawiono analizę potencjalnego wpływu projektowanych w Programie... przedsięwzięć na obszary NATURA 2000.

Tabela nr 17. Matryca wpływu na obszary NATURA 2000 przedsięwzięć zapisanych w „Programie ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016”

Przedsięwzięcie	Dolina Dolnego Bugu	Ostoja Nadbużańska	Puszcza Biała
Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów		
Modernizacja drogi gminnej Huta Podgórna – Wielęcin	brak wpływu – ze względu na zakres projektowanych prac oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów		zaleca się przeprowadzić procedurę ooś ze względu na bliskość obszaru
Modernizacja drogi gminnej w m. Barcice	zaleca się przeprowadzić procedurę ooś ze względu na położenie w granicach obszaru	zaleca się przeprowadzić procedurę ooś ze względu na bliskość obszaru	brak wpływu – ze względu na zakres projektowanych prac oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów
Modernizacja drogi gminnej Suwin – Ciski	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów		
Modernizacja drogi gminnej w m. Ulasek, Wólka Somiankowska i Kręgi	zaleca się przeprowadzić procedurę ooś ze względu na bliskość obszaru (dla etapu	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów	

	realizowanego w m. Kęgi)	
Modernizacja drogi gminnej Stare Płudy – Nowe Płudy	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów	
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Stare Wypychy	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów	
Modernizacja sieci wodociągowej w m. Michalin	zaleca się przeprowadzić procedurę ooś ze względu na bliskość obszaru	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów
Budowa sieci wodociągowej w Somiance Parcele, Somiance i Michalinie	zaleca się przeprowadzić procedurę ooś ze względu na bliskość obszaru	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów
Budowa stacji uzdatniania wody w m. Somianka	zaleca się przeprowadzić procedurę ooś ze względu na bliskość obszaru	brak wpływu – ze względu na skalę przedsięwzięcia oraz lokalizację przedsięwzięcia poza granicami powyższych obszarów
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	przeprowadzenie procedury ooś zaleca się w przypadkach lokalizacji w granicach obszarów lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie	
Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	przeprowadzenie procedury ooś zaleca się w przypadkach lokalizacji w granicach obszarów lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie	

Należy zaznaczyć, że wpływ realizacji celów *Programu*, poprzez konkretne zadania, generalnie przybiera wydźwięk pozytywny. Poszczególne ustalenia mogą w różnym stopniu oddziaływać na środowisko, jednak pomijając siłę tych wpływów prognozuje się poprawę jakości środowiska i jego funkcjonowania.

W przypadku realizacji celów *Programu*, oddziaływanie w pełni pozytywne prognozuje się szczególnie w odniesieniu do następujących komponentów środowiska: *przyrodę*, w tym obszary *NATURA 2000*, *zdrowie ludzi*, *zwierzęta*, *rośliny*, *wody*, *powietrze*, *klimat*, *zasoby naturalne* oraz *zabytki*.

Oddziaływanie negatywne lub bardzo słabe przewiduje się w odniesieniu do: *krajobrazu naturalnego* oraz *powierzchni ziemi*. Tego typu oddziaływania związane są przede wszystkim z realizacją celów w zakresie budowy obiektów służących ochronie środowiska, np. oczyszczalnie ścieków czy wytyczaniem nowych dróg.

Na szczególną uwagę przy sporządzaniu prognozy zasługują obszary problemowe, na których istnieje lub może zaistnieć konflikt społeczeństwa z ustalonymi lub planowanymi formami ochrony przyrody. Najwięcej tego typu problemów występuje na proponowanych albo już funkcjonujących obszarach Natura 2000. Analizy przeprowadzone przy sporządzaniu *Programu* wykazały, że nie przewiduje się potencjalnych konfliktów podczas jego realizacji.

Inwestycje o charakterze punktowym nie stwarzają większego problemu, ponieważ łatwiej jest dostosować je do obowiązujących przepisów. Znacznie prostsza jest także zmiana lokalizacji takich inwestycji. Z uwagi na stosunkowo niewielki obszar oraz zasięg oddziaływania łatwiejsze jest również podjęcie działań kompensacyjnych.

Reasumując powyższe określono następujące **przewidywane korzyści dla środowiska stanowiące efekt realizacji przedsięwzięć określonych aktualizacji Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016:**

- nastąpi zmniejszenie „niskiej” emisji gazów i szczególnie pyłu zawieszonego oraz poprawa stanu jakości powietrza,
- nastąpi poprawa stanu technicznego dróg, a tym samym obniży się emisja hałasu komunikacyjnego,
- nastąpi zwiększenie liczby mieszkańców objętych siecią kanalizacyjną oraz zwiększenie ilości oczyszczanych ścieków. Nastąpi polepszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- nastąpi wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, samorządowców, wzrośnie aktywność mieszkańców w zakresie podejmowania działań służących ochronie środowiska, zmaleje bezrobocie, wzrośnie ilość przedsiębiorstw posiadających certyfikaty ekologiczne.

***Rozdział 10. Rozwiązania mające na celu zapobieganie,
ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych
oddziaływań na środowisko***

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach *Programu...*, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej: wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, a także w fazie realizacji i eksploatacji drogi. Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależy będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jaki i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,

- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- maskowanie elementów dyszharmonijnych dla krajobrazu.

Przy realizacji koncepcji budowy przydomowych oczyszczalni ścieków należy tak planować zakres prac budowlanych, aby w możliwie najwyższym stopniu zapewnić ochronę gleb, siedlisk, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych.

Realizacja infrastruktury transportu drogowego nie może zagrażać trwałości układów przyrodniczych i ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Realizując inwestycje drogowe należy ograniczać presję na tereny wrażliwe, unikać tworzenia barier dla funkcjonowania przyrody. Istotne jest zachowanie drożności korytarzy ekologicznych oraz utrzymanie głównych szlaków migracji zwierząt. Aby ograniczyć oddziaływanie drogi jako źródła emisji hałasu i spalin należy w projekcie uwzględnić możliwość budowy ekranów akustycznych oraz takie rozwiązania, które poprawią płynność ruchu np. wydzielenie pasa awaryjnego, wydzielenie pasów do skrętu w rejonie skrzyżowań, budowa zatok w rejonie przystanków komunikacji, budowa przestrzeni parkingowych, odpowiednia geometria łuków, budowa skrzyżowań wielopoziomowych. Ponadto nasadzenia wzdłuż drogi mogą ograniczyć rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń.

Rozdział 11. Potencjalne transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Ze względu na lokalizację gminy Somianka nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań o charakterze transgranicznym.

Projekt *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka* nie przewiduje realizacji zadań mogących mieć wpływ na transgraniczne oddziaływanie na środowisko. W ramach priorytetów zawartych w projekcie *Programu* realizowane będą przedsięwzięcia o stosunkowo małej skali. Ich wpływ na środowisko, w większości ograniczy się do oddziaływania o zasięgu lokalnym.

Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja zadań ujętych w projekcie *Programu* nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Rozdział 12. Wnioski końcowe

Celem opracowania było ustalenie skutków dla środowiska realizacji poszczególnych priorytetów i wyznaczonych w ich ramach zadań. Wyznaczone w projektowanym dokumencie cele i kierunki działań wpisują się w cele w zakresie ochrony środowiska ustalonymi na poziomie międzynarodowym i krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Istniejące na terenie gminy problemy ochrony środowiska mogą zostać rozwiązane poprzez realizację zadań wyznaczonych w projekcie *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016*. Pozytywne oddziaływania *Programu* na środowisko zdecydowanie przeważają nad negatywnymi.

Potencjalne negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji. Jako ewentualne długoterminowe oddziaływania zidentyfikowano m.in.:

- nieodwracalne przekształcenia terenów (np.: inwestycje drogowe, oczyszczalnie ścieków),
- nieodwracalne zmiany w krajobrazie (np. inwestycje drogowe),
- pogorszenie jakości powietrza (w przypadku budowy nowych dróg),

- podwyższenie poziomu hałasu (np.: inwestycje drogowe, oczyszczalnie ścieków),
- przerwanie szlaków migracji (np.: inwestycje drogowe).

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w *Programie* bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie lokalne i krótkotrwałe. Oddziaływania te mogą być także znacznie ograniczone poprzez wybór odpowiedniej lokalizacji, właściwą realizację oraz użytkowanie inwestycji. W przypadku realizacji zaplanowanych inwestycji na terenach cennych przyrodniczo, należy szczegółowo rozważyć wszystkie oddziaływania. Realizacja żadnego z proponowanych priorytetów nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania. Szczegółowa analiza oddziaływań na środowisko poszczególnych inwestycji możliwa będzie na etapie wydawania decyzji środowiskowej.

Zaniechanie realizacji zaplanowanych zadań prowadzić będzie do pogorszenia stanu środowiska i pogorszenia jakości życia mieszkańców. Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich priorytetów *Programu* pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużycia zasobów środowiskowych.

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu *Programu ochrony środowiska dla gminy Somianka na lata 2009 – 2016*, została opracowana zgodnie z *ustawy z dnia z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze gminy.

Powyższa prognoza dotyczy analizy i oceny celów i priorytetowych przedsięwzięć zawartych w projekcie *Programu*, analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz problemów jego ochrony, identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań zadań zawartych w projekcie *Programu*.

Prognoza, jako punkt wyjścia dla dalszych analiz, charakteryzuje istniejący stan środowiska oraz problemy z jego ochroną.

Oceniając stan poszczególnych elementów środowiska oraz czynników mających na nie wpływ, można scharakteryzować: stan jakości powietrza jako dobry, poziom hałasu jako zróżnicowany ze względu na źródła jego emisji, stan czystości wód

powierzchniowych można określić jako niezadowalający, ponieważ rzeka Bug prowadzi wody IV klasy jakości, stan jakości wód podziemnych można określić jako dobry.

Istotne zagadnienie poddane ocenie w ramach prognozy dotyczyło identyfikacji przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko w skali powiatu. Dla identyfikacji znaczących oddziaływań przyjęto metodę ekspercką wykorzystując doświadczenie autorów.

W wyniku tak przeprowadzonej analizy otrzymano odpowiedź, że wśród zadań ujętych w projekcie *Programu*, nie ma inwestycji mogących powodować większe zagrożenie dla środowiska, gdyż suma korzyści z ich realizacji przekracza jednak zdecydowanie potencjalne zagrożenie.

Całościowa analiza materiału zawartego w projekcie *Programu* pozwoliła stwierdzić, że głównym niedostatkim wiedzy, który ograniczałby możliwości dokonania niniejszej prognozy jest brak realizacji badań jakości wybranych elementów środowiska przyrodniczego na poziomie gminy Somianka.

Przewodniczący
Rady Gminy
/-/ Tadeusz Jacek Tolak

Spis tabel

WYKRES NR 1. UŻYTKOWANIE TERENU W GMINIE SOMIANKA...[BŁĄD: NIE ZNALEZIONO ŹRÓDŁA ODWOŁANIA](#)

TABELA NR 1. KIERUNKI DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI DO 2014 R. OKREŚLONE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ...” ODNOSZĄCE SIĘ DO UWARUNKOWAŃ GMINY SOMIANKA.....7

TABELA NR 2. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI DO 2015 R. OKREŚLONE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO” ODNOSZĄCE SIĘ DO UWARUNKOWAŃ GMINY SOMIANKA.....9

TABELA NR 3. CELE I ZADANIA KOORDYNOWANE POWIATU PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI DO 2011 R. OKREŚLONE W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO” ODNOSZĄCE SIĘ DO UWARUNKOWAŃ GMINY SOMIANKA

10

TABELA NR 4. UŻYTKOWANIE TERENU W GMINIE SOMIANKA.....13

WYKRES NR 1. UŻYTKOWANIE TERENU W GMINIE SOMIANKA.....14

TABELA NR 5. LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE SOMIANKA.....14

TABELA NR 6. DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI WODOCIĄGOWEJ W GMINIE SOMIANKA.....16

TABELA NR 7. OCENA JAKOŚCI WÓD RZEKI BUG W PPK POPOWO, GMINA SOMIANKA. .18

TABELA NR 8. LICZBA WSKAŹNIKÓW W V KLASIE JAKOŚCI WÓD RZEKI BUG W PPK POPOWO, GMINA SOMIANKA W LATACH 2004 – 200718

TABELA NR 9. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO20

TABELA NR 10. UŻYTKI EKOLOGICZNE NA TERENIE GMINY SOMIANKA.....22

TABELA NR 11. OBSZARY NATURA 2000 NA TERENIE GMINY SOMIANKA.....23

TABELA NR 12. ANALIZA SWOT.....25

TABELA NR 13. PRZYCZYNY I SPOSOBY ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH NA TERENIE GMINY SOMIANKA.....25

TABELA NR 14. PRIORYTETOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY SOMIANKA NA LATA 2009 – 2016.....29

TABELA NR 15. MIERNIKI EKOLOGICZNE SYSTEMU MONITORNINGU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SOMIANKA.....36

TABELA NR 16. MATRYCA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO PRZEDSIĘWZIĘĆ ZAPISANYCH W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SOMIANKA NA LATA 2009 – 2016”

42

TABELA NR 17. MATRYCA WPŁYWU NA OBSZARY NATURA 2000 PRZEDSIĘWZIĘĆ
ZAPISANYCH W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SOMIANKA NA LATA
2009 – 2016”43